

Usnesení představenstva České advokátní komory
č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví

PRAVIDLA PROFESIONÁLNÍ ETIKY A PRAVIDLA SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ ČESKÉ REPUBLIKY

ve znění usnesení sněmu č. 3/1999 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/2003 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 8/2004 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 6/2005 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 9/2006 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 12/2006 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/2008 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 2/2010 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 7/2013 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/2014 Věstníku a usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2015 Věstníku, usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/2018 a ve znění redakčního sdělení o opravě tiskových chyb, oznámeného v částce 3/2003 Věstníku

Představenstvo České advokátní komory se usneslo podle § 17 a § 44 odst. 4 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (dále jen „zákon“) takto:

ČÁST PRVÁ

PŮSOBNOST PRAVIDEL PROFESIONÁLNÍ ETIKY A PRAVIDEL SOUTĚŽE ADVOKÁTŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Čl. 1

Osobní působnost

(1) Pravidly profesionální etiky a pravidly soutěže (dále jen „Pravidla“) jsou vázání všichni advokáti zapsaní v seznamu advokátů (dále jen „advokáti“) vedeném Českou advokátní komorou (dále jen „Komora“); Pravidly jsou vázání též hostující evropští advokáti (§ 35f zákona) a usazení evropští advokáti (§ 35l zákona) při poskytování právních služeb na území České republiky¹⁾.

(2) Pro advokátní koncipienty zapsané v seznamu advokátních koncipientů vedeném Komorou platí přiměřeně ta ustanovení Pravidel, která se jich mohou týkat.

(3) Přiměřeně platí Pravidla i pro obchodní společnosti, jejichž předmětem podnikání je výkon advokacie podle § 15 odst. 1 zákona (dále jen „společnost“), a zahraniční právnické osoby vykonávající advokacii podle § 35na zákona (dále jen „zahraniční společnost“).

¹⁾ Čl. 4 odst. 4 Směrnice Rady č. 77/249/EHS ze dne 22. března 1977, o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů.

Čl. 6 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/5/ES ze dne 16. února 1998, o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace.

²⁾ Pozn. redakce: *Nyní § 35s až 35u zákona o advokacii.*

K čl. 1

Jak bylo řečeno v úvodu k tomuto komentáři, Pravidla jsou svojí povahou etickým kodexem regulačním. Komentované ustanovení upravuje obecnou závaznost pro všechny advokáty, advokátní koncipienty a advokátní společnosti (§ 15 zák. o advokacii). Problém tkví spíše v samotném pojmenování „etický kodex“. Jak již bylo konstatováno výše v obecném úvodu, je etika filozofická disciplína, která se zabývá teorií morálky, tedy jednání člověka v kategoriích dobra a zla. Tyto kategorie se ovšem obvykle vzpírají normotvorbě. Z jistého pohledu lze také uvažovat o nadbytečnosti celých Pravidel, která fakticky pouze mnohoslovně rozvádějí zákonnou povinnost stanovenou v § 16 odst. 2 věta první zák. o advokacii, podle kterého se advokát při výkonu advokacie má chovat čestně a svědomitě. Podobné normy přijala také Notářská komora ČR, Exekutorská komora ČR či státní zastupitelství.

Nutno konstatovat, že kárně odsouzení advokáti se často obracejí na Nejvyšší správní soud, či dokonce na Ústavní soud s rozličnou argumentací, napadající mj. právní základ Pravidel. Zatím vždy v minulosti soudy upřednostnily stavovskou úpravu, což lze demonstrovat příkladem **rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 10. 2009, č. j. 6 Ads 41/2008-67**, podle něhož „postavení advokáta jej zavazuje k mnohem vyššímu standardu chování a neumožňuje akceptovat u advokáta způsoby, které by snad byly omluvitelné jistými okolnostmi u účastníka řízení“.

Zbývá odpovědět na otázku, co se stane, pokud advokát podléhá pravomoci většího počtu etických kodexů. Taková situace může lehce nastat, například pokud Asociace insolvenčních správců či spolek mediátorů, pokud je advokát členem i těchto spolků a institucí, přijme vlastní etický kodex. Pokud by etické kodexy byly v rozporu, musel by advokát v každém jednotlivém případě vážit, které povinnosti dá přednost. Ovšem s vědomím, že to pravděpodobně nebude dostatečný argument, jímž by se vyvinil z odpovědnosti za porušení pravidla, které porušil. Že tato úvaha není čistě akademická, lze ilustrovat na příkladu Jednoty českých právníků, což je spolek, jehož členem je mj. Česká advokátní komora, a jejím prostřednictvím tedy do jisté míry i advokáti. Tento spolek za spoluúčasti dalších právnických profesí přijal dne 25. 9. 2017 memorandum o spolupráci, v němž se zástupci právnických profesí a některé komory zavázali respektovat jednotné etické principy. Česká advokátní komora k tomuto memorandumu přistoupila protokolem ze dne 23. 1. 2018, v němž je výslovně uvedeno: „... naplňování Zásad etického chování právníků je možné pouze při hlubokém respektování práv a povinností svěřených a uložených advokátům zákonem a stavovskými předpisy a zásadně v rozsahu těmito předpisy vymezeném. Žádnému

advokátovi nelze vytýkat jednání, které v intencích uvedených předpisů činí na pokyn klienta při ochraně a prosazování jeho práv a oprávněných zájmů“ (viz tisková zpráva ČAK, 2018, online). Autoři komentáře soudí, že pro advokáta je advokátní etický kodex (Pravidla) primární normou při zvažování, jaký kodex má respektovat.

Jak již řečeno, vedle Pravidel platí i **kodex CCBE**. Jeho preambule popisuje následujícím způsobem funkci advokáta: „Advokát musí sloužit zájmům spravedlnosti stejně jako zájmům těch, jejichž práva a svobody je pověřen prosazovat a hájit, a je jeho povinností nejen vystupovat v zájmu věci klienta, avšak být i jeho rádcem. Tato funkce tudíž na advokáta klade celou škálu zákonných a morálních povinností (které se někdy zdají být v rozporu), a to vůči: klientovi; soudům a jiným orgánům, před kterými advokát vystupuje ve věci klienta nebo jedná jeho jménem; advokacii jako takové a každému jejímu členovi zvlášť; a veřejnosti, pro kterou je existence svobodné a nezávislé profese vázané dodržováním pravidel stanovených v rámci advokacie zásadním prostředkem pro ochranu lidských práv vůči státní moci a jiným zájmům ve společnosti.“ K dalšímu obsahu kodexu CCBE je třeba uvést, že v některých případech je přísnější než Pravidla (například v zákazu ujednat odměnu v závislosti na výsledku), obecně však obsahuje spíše principy a zásady výkonu advokacie, jež jsou shodné s českým vnitrostátním právem. V zahraničí je běžné, že velké advokátní kanceláře vydávají vlastní etické kodexy. V České republice však kanceláře k tomuto kroku až na výjimky nepřistupují právě s poukazem na stavovský předpis nebo na kodex CCBE. Nicméně minimálně advokátním společenstvem lze vytvoření takového předpisu, již jako compliance programu, vřele doporučit s ohledem na jejich trestní odpovědnost a možnost vyvinění, danou § 8 odst. 5 zák. o tr. odpovědnosti p. o.

Jak patrně z nadpisu, čl. 1 Pravidel upravuje jejich personální působnost. Jde o úpravu, modifikovanou čl. 3, ale bezvýhradně účinnou na území České republiky. Ve vztahu k fyzickým osobám nepůsobí žádné výkladové obtíže. V odstavci 1 je zcela srozumitelně stanoveno, že Pravidla se vztahují na všechny advokáty zapsané či vedené ČAK, tedy i hostující advokáty, usazené evropské advokáty, přiměřeně pak na advokátní koncipienty a na obchodní společnosti, jejichž předmětem podnikání je výkon advokacie. I v této publikaci budeme vycházet z toho, že Pravidla platí pro všechny uvedené subjekty a až na odůvodněné výjimky bude také nadále pojem advokát užíván právě v tomto kontextu. Tedy jako legislativní zkratka zahrnující všechny, na které se Pravidla vztahují.

K odst. 1

Osobní působnost Pravidel zahrnuje všechny advokáty zapsané v seznamu advokátů ČAK, tedy aktivní advokáty i advokáty s pozastaveným výkonem advokacie, stejně jako evropské usazené i hostující advokáty. Podrobné rozlišení těchto pojmů lze najít v komentáři zákona o advokacii (Kovářová a kol., 2017). Působnost ovšem už nedopadá na advokáty či advokátní koncipienty, kteří byli zapsáni v seznámech ČAK, ale posléze z nich byli vyškrtnuti. Je to pochopitelné, neboť na vyškrtnutého advokáta nedopadá ani působnost zákona o advokacii (s výjimkou dle § 21 odst. 8 zák. o advokacii). Vyškrtnutí advokátů (a přirozeně též advokátní koncipientů) jsou ovšem postizitelní pouze podle obecných právních předpisů (například trestních nebo přestupkových).

Pravidla dopadají přiměřeně i na mediátory, insolvenční správce, správce majetku, tlumočníky, překladatele, patentové zástupce a daňové poradce, pokud jsou současně advokáty.

Otázkou přirozeně je, zda bylo nezbytně nutné takto formulovat osobní působnost Pravidel, když totéž vyplývá z § 17 zák. o advokacii.

K odst. 2

Již v předchozím odstavci bylo zmíněno, že Pravidla přiměřeně dopadají i na advokátní koncipienty zapsané v seznamu advokátů ČAK. Stejně jako u advokátů platí, že osobní působnost Pravidel je dána jen v případě, že advokátní koncipient nebyl ze seznamu vyškrtnut. Na rozdíl od advokáta je pozice advokátního koncipienta obvykle časově omezená, protože po úspěšně složené advokátní zkoušce a slibu je advokátní koncipient vyškrtnut ze seznamu a zapsán do seznamu advokátů, pokud o to požádá podle § 5a odst. 1 zák. o advokacii.

K této problematice dodejme **stanovisko odvolací kárné komise ČAK učiněné podle čl. 23b odst. 3 Usnesení sněmu ČAK č. 3/1999 Věstníku, kterým se schvaluje organizační řád ČAK**: „Když advokátní koncipient, jehož skutek je posuzován, po skončení praxe pokračuje jako advokát, jeho kárná odpovědnost nezaniká, pouze se mění tak, jak se změnilo postavení koncipienta na advokáta.“

Podle novely zákona o advokacii č. 258/2017 Sb., účinné od 1. 9. 2017, je omezen počet koncipientů u jednoho školitele na pět. Pro úplnost lze zmínit ta ustanovení Pravidel, jež se mohou týkat koncipientů. Na činnost koncipienta dopadá většina ustanovení, jednodušší tedy bude vyjmenovat ta, jež se koncipienta týkat nebudou. Převzetí právních služeb, odmítnutí i odstoupení od smlouvy dle čl. 8 připadá v úvahu jen u advokáta, podobně jako úschovy podle čl. 9a. Koncipienta se také netýká čl. 12 upravující povinnosti při společném výkonu advokacie a trvalé spolupráci advokátů, čl. 15a – povinnosti při výkonu advokacie v pracovním poměru, čl. 16 o sídle advokáta a čl. 21 až 24 o označení a firmě advokáta. Ostatním ustanovením Pravidel je koncipient povinen se podřídit stejně jako advokát.

Pokud jde o pojem **přiměřeně**, použitý v druhém i ve třetím odstavci komentovaného ustanovení, pro jeho větší objasnění je možno ocitovat čl. 41 odst. 2 legislativních pravidel vlády (původně přijatá usnesením vlády ze dne 19. 3. 1998 pod č. 188 a opakovaně měněná a doplňovaná), podle něhož „slova ‚přiměřeně‘ ve spojení s odkazem na jiné ustanovení téhož nebo jiného právního předpisu lze použít výjimečně; vyjadřuje volnější vztah mezi tímto ustanovením a vymezenými právními vztahy. Používá se například obratu ‚Pro ..... platí přiměřeně § ... odst. ...‘.“

Jako ilustraci výše uvedeného lze odkázat alespoň příkladmo na **kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 20. 6. 2014, sp. zn. K 121/2013**: „Je kárným proviněním, jestliže advokátní koncipient, jemuž byl pozastaven výkon právní praxe, přijme substituční plnou moc a je činný jako právní zástupce, a dále, jestliže neodevzdá bez zbytečného odkladu identifikační průkaz advokátního koncipienta, a navíc se jím prokáže před soudem.“ Za toto jednání byl koncipient vyškrtnut ze seznamu koncipientů ČAK.

K odst. 3

Obdobným způsobem jako na advokátního koncipienta dopadá působnost Pravidel také na **advokátní společnost či zahraniční advokátní společnost** upravenou v § 15 odst. 1 zák. o advokacii a na **usazeného evropského advokáta** podle § 35n zák. o advokacii. Advokáti mohou vykonávat advokacii jako společníci veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti nebo společnosti s ručením omezeným, pokud předmětem

podnikání takové společnosti je pouze výkon advokacie a jejími společníky jsou pouze advokáti; předmětem podnikání veřejné obchodní společnosti může být i výkon činnosti insolvenčního správce podle zvláštního právního předpisu.

Jak zmíněno, ustanovení čl. 1 odst. 3 Pravidel platí „přiměřeně“ i pro obchodní společnosti, jejichž předmětem podnikání je výkon advokacie ve smyslu § 15 odst. 1 zák. o advokacii, a zahraniční společnosti poskytující právní služby podle ustanovení § 35s a násl. zák. o advokacii. Jenže co znamená to „přiměřeně“? Užité pojmem je zřejmě parafráze ustanovení § 15 odst. 9 zák. o advokacii a v něm je také začátek výkladového problému. Z tohoto ustanovení vyplývá, že na advokátní společnost se přiměřeně použijí v něm vyjmenovaná ustanovení zákona o advokacii. Konkrétně ustanovení § 18 odst. 1, § 19, § 20, § 22 odst. 1, § 23, § 25, § 28 a § 29 zák. o advokacii. Advokátní společnost tedy musí respektovat úpravu, podle které je advokát jednak oprávněn či povinen odmítnout poskytnutí právní služby (§ 18 odst. 1 a § 19 zák. o advokacii), jednak povinen smlouvu o právní službě vypovědět (§ 20 zák. o advokacii). Advokátní společnost také musí dodržovat úpravu týkající se odměňování advokáta, vedení dokumentace o poskytnuté právní službě, sdělování sídla a povinnost využít smířčího řízení, než vstoupí do soudního či jiného řízení proti jinému advokátovi (§ 22, § 23, § 25, § 28 a § 29 zák. o advokacii). Takováto úprava nutně vede k otázce, zda se mají na advokátní společnost vztahovat jiná ustanovení zákona o advokacii, ovšem bez oně „přiměřenosti“, tedy zřejmě absolutně. Anebo zda se z celého zákona o advokacii na advokátní společnost vztahují jen tato ustanovení, a to navíc jen přiměřeně. Správná je zřejmě druhá alternativa odpovědi. Celá řada ustanovení zákona o advokacii zřetelně jako adresáta uvažuje advokáta jako fyzickou osobu, a tedy by nebylo možné je použít i jen přiměřeně. S touto variantou zřetelně pracují i autoři komentáře zákona o advokacii (Kovářová a kol., 2017, s. 173). Nicméně je třeba se zamyslet nad tím, jak vykládat pojem **přiměřeně** při aplikaci Pravidel na advokátní společnost.

Přijmeme-li verzi, podle které se na advokátní společnost vztahují jen ustanovení zákona o advokacii vyjmenovaná v jeho § 15 odst. 9, ihned se nabízí otázka, proč se na advokátní společnost nevztahují (alespoň přiměřeně) další ustanovení zákona o advokacii. Typicky například ustanovení § 16 a § 17 zák. o advokacii. Pozitivní úprava obsažená v § 15 odst. 9 zák. o advokacii se zjevně týká samostatných aktivit advokátní společnosti. Jde tedy o oblast, kterou je třeba odlišit od oblasti jednání advokátů, kteří jsou *ex lege* společníky, jednatele či jinak spolupracují s právnickou společností. Ani předmět podnikání nemůže být realizován nikým jiným než advokáty. S výjimkou administrativních úkonů, což je ale již obdobná situace jako v případě individuálně pracujících advokátů nebo advokátních sdružení. Výsledně situace vyhlíží tak, že na advokáty dopadají práva a povinnosti tak, jak je upravují zákon o advokacii a Pravidla, a to i když jednají v rámci podnikání advokátní společnosti. Ovšem pro samotnou advokátní společnost platí jen výše uvedená ustanovení zákona o advokacii. Ale lze se ptát, nakolik se na ni vztahují Pravidla, pokud v čl. 1 odst. 3 limitují svoji aplikovatelnost na advokátní společnost pojmem „přiměřeně“. Tedy co je ona přiměřená aplikace? V úvahu přicházejí dvě možnosti. Buď se na advokátní společnost vztahují jen ta ustanovení Pravidel, která lze přiměřeně aplikovat ovšem jen v rámci výše uvedených ustanovení, tedy v mezích, v nichž se na advokátní společnost vztahuje zákon o advokacii. Druhou možností je, že jedinou limitou aplikace Pravidel na advokátní společnost je jen a výhradně přiměřenost.

Situace je celkově poněkud nepřehledná. Vrátime-li se k zákonu o advokacii, lze namítnout, že může-li se advokátní společnost dopustit porušení zákona o advokacii, pokud

nepostupuje v intencích ustanovení § 19 zák. o advokacii, tedy neodmítne poskytnutí právní služby z důvodu střetu zájmů, což lze jistě označit za formu nečestnosti či minimálně nesvědomitosti, pak by se zdálo logické, že se může dopustit i nečestného nebo nesvědomitého jednání ve smyslu ustanovení § 16 odst. 2 zák. o advokacii. Přitom pokud jde o zmíněný střet zájmů, lze si snadno představit situaci, kdy smlouvu o poskytování právní služby uzavírá jednatel advokátní společnosti, který neví, že advokátní společnost měla poskytnutí právní služby odmítnout, například z důvodu uvedeného v ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) zák. o advokacii. Přitom nezohlednění konfliktu zájmů advokátem již bylo posouzeno jako kárné provinění, neboť podle **kárného rozhodnutí odvolacího kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 12. 12. 2006, sp. zn. K 117/05**: „Advokát před převzetím substituční plné moci je povinen si získat všechny potřebné informace o tom, zda společník jeho advokátní kanceláře skutečně zastupoval či nezastupoval osobu, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o právní služby žádá, a tedy je či není povinen odmítnout poskytnutí požadovaných právních služeb. Přitom je nerozhodné, zda společník advokátní kanceláře zastupoval takovou osobu na základě písemné či ústní plné moci.“

V dané věci je zmíněn pojem „substituční plná moc“, který by naznačoval, že šlo o případ, kdy jeden advokát na základě zmíněné substituční plné moci zastupuje jiného advokáta, který je fakticky i právně poskytovatelem právní služby klientovi. Nicméně je zcela zjevné a bude doloženo, že povinnosti jakéhokoliv advokáta je, ať již je jakýmkoliv způsobem pro výkon advokacie spojen s jinými advokáty, tedy ať již v rámci advokátní společnosti, nebo sdružení, zjistit, zda některý z těchto dalších advokátů zmiňovaného uskupení neposkytl právní službu způsobem, kterým poruší § 19 zákona o advokacii. Ovšem o čí povinnost, a tedy odpovědnost za její nesplnění by šlo v případě advokátní společnosti? Této společnosti, anebo jednatele? Jednatel je advokát, ale při uzavírání smlouvy o právní službě zastupuje právnickou osobu (§ 161 obč. zák.) a jí zakládá práva a povinnosti. Přitom nemusí nic vědět o hrozícím konfliktu zájmů. Jako advokát je povinen dle názoru kárného senátu ve výše citované věci zjistit, zda společník jeho advokátní kanceláře skutečně zastupoval či nezastupoval osobu, jejíž zájmy jsou v rozporu se zájmy toho, kdo o právní služby žádá. Má ale stejnou povinnost jednatel advokátní společnosti, který formálně podepisuje smlouvu o právní službě?

Odpovědnost za porušení povinností uložených ustanovením § 19 odst. 1 zák. o advokacii je zřetelně konstruována jako odpovědnost objektivní. Advokát je povinen odmítnout poskytnutí právní služby za předpokladu, že existuje některá ze skutečností uvedených v ustanovení § 19 odst. 1 písm. a) až e) zák. o advokacii. Tato povinnost tedy není podmíněna vědomostí advokáta o konfliktu zájmů, případně tím, zda advokát mohl o konfliktu zájmů vědět, nebo zda šlo o hodnověrnou informaci. Což jistě neznamená, že i v případě, kdy advokát o konfliktu nevěděl ani vědět nemohl i při vynaložení veškerého požadovatelného úsilí, by jeho jednání mělo být posouzeno jako kárné provinění. Zřejmým korektivem této kruté alternativy je součást popisu skutkové podstaty kárného provinění, v němž je vyžadováno, aby šlo o „opětovné nebo závažné“ porušení povinností advokáta (§ 32 odst. 2 zák. o advokacii). Nicméně vycházejí z této konstrukce je zřejmé, že za porušení advokátních povinností jednatelem by byla odpovědná advokátní společnost. Problém je pouze v tom, že jak z dalšího vyplývá, podle našeho názoru není možné proti advokátní společnosti vést kárné řízení, a tedy postihnout ji za porušení zákona o advokacii nebo Pravidel.

Pro úplnost je třeba vyloučit úvahu o aplikaci *analogie iuris*, v jejímž rámci by bylo možno vyjít z úpravy přičítání protiprávního jednání fyzické osoby osobě právnické, tak jak to

upravuje ustanovení § 8 zák. o tr. odpovědnosti p. o. nebo § 20 odst. 1 zák. č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Takovéto rozšíření možného sankčního postihu by obecně bylo v rozporu se zásadou *nulla poena sine lege*, případně *nullum crimen sine lege* a jistě i čl. 4 odst. 1 Listiny. Vzhledem k tomu, že ČAK vykonává veřejnou správu na úseku advokacie (§ 40 odst. 3 zák. o advokacii), zřejmě by taková analogie byla i v rozporu s čl. 2 odst. 2 Listiny.

To vše se ale týká výkladových problémů ustanovení § 19 zák. o advokacii, tedy ustanovení, jenž má být přiměřeně zohledněno v případě advokátní společnosti. Další povinnosti, které ukládá zákon o advokacii advokátům, tedy mimo to, nač odkazuje ustanovení § 15 odst. 9 zák. o advokacii, advokátní společnosti neukládá, protože na ni zákon o advokacii nelze použít.

Žádné ustanovení Pravidel neobsahuje období textu § 15 odst. 9 zák. o advokacii. Výše zmíněné výkladové obtíže se tedy týkají jen interpretace zákona o advokacii ve vztahu k advokátním společnostem. Podle našeho názoru se tedy Pravidla vztahují i na advokátní společnosti v podstatě v celém rozsahu. Především proto, že všechny normy Pravidel se dají přiměřeně aplikovat na advokátní společnost. Výjimkou je zřejmě ustanovení čl. 18a Pravidel, upravující povinnost advokáta vrátit identifikační průkaz. Jde však o výjimku, o které se dá říci, že potvrzuje pravidlo. Jinou věcí je již zmíněná nepostižitelnost advokátní společnosti.

Judikatura:

- kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 20. 6. 2014, sp. zn. K 121/2013
- kárné rozhodnutí odvolacího kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 12. 12. 2006, sp. zn. K 117/05

Související ustanovení:

čl. 1 odst. 3 – osobní působnost, čl. 8 – odmítnutí právních služeb a odstoupení od smlouvy, čl. 9a – provádění úschov peněz, cenných papírů nebo jiného majetku klienta advokátem, čl. 12 – povinnosti při společném výkonu advokacie a trvalé spolupráci advokátů, čl. 15a – povinnosti při výkonu advokacie v pracovním poměru, čl. 16 – povinnosti při vedení advokátní kanceláře, čl. 21 – označení a firma advokáta, čl. 22 – označení a firma evropského advokáta, čl. 23 – společné jméno sdružení a firma společnosti, čl. 24 – zahraniční advokátní kancelář

Související předpisy:

§ 161 obč. zák., – § 8 odst. 5 zák. o tr. odpovědnosti p. o., – § 5 odst. 1 písm. j), § 5a odst. 1, § 15 až 20, § 22, § 23, § 25, § 28, § 29, § 32 odst. 2, § 35n, § 35s a násl., § 44 odst. 4 písm. b) zák. o advokacii, – čl. 41 odst. 2 legislativních pravidel vlády

Literatura a další zdroje:

ČAK zpřesňujícím protokolem přistoupila k Memorandu o spolupráci mezi JČP a právníkými profesemi. Tisková zpráva, 2018 [online]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=18340> [cit. 2018-09-01].

KOVÁŘOVÁ, D. a kol. *Zákon o advokacii a stavovské předpisy. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 173.

Čl. 2 Věcná působnost

(1) Právní řád, jímž se řídí právní vztahy advokáta ke klientovi anebo k třetím osobám v souvislosti s výkonem advokacie, je pro působnost těchto Pravidel nerozhodný.

(2) Pro mezinárodní činnost advokáta v rámci Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru platí tato Pravidla subsidiárně k Etickému kodexu advokátů Evropské unie v platném znění.

K čl. 2

Po personální působnosti (čl. 1) je nutno určit i **působnost místní**.

K odst. 1

Odstavec 1 určuje jednoznačně místní působnost Pravidel, kterou nemůže vyloučit ani místo, kde byla uzavřena smlouva o poskytování právní smlouvy, ani výslovné ujednání účastníků této smlouvy. Je tedy zcela bez významu, zda smlouva o poskytování právní služby byla uzavřena podle právního předpisu účinného v České republice, s poukazem na jiný právní předpis anebo prostě jako smlouva *ad hoc*, včetně případného ujednání, že smlouva se neřídí právem České republiky. Za všech okolností, bude-li to z nějakého důvodu nutné, bude jednání advokáta či advokátní kanceláře – právnické osoby dle odstavce 1 posuzováno v prvé řadě dle Pravidel. V případě kolize mezi právním řádem, jímž se řídí vztahy advokáta ke klientovi, ať již tato podřízenost vznikla z jakéhokoli důvodu, není možné vyloučit podřízenost advokáta Pravidlům. Otázkou ovšem je, zda by bylo možné s poukazem na tento jiný právní řád, který by něco takového explicitně umožňoval, sjednat dohodu, která výslovně vyloučí působnost Pravidel (obecně profesních předpisů) na vztah mezi advokátem a klientem. Nepochybně by muselo jít o relativně dost složitou právní konstrukci, jejímž základem by byla právě zmíněná podřízenost právního vztahu advokáta ke klientovi jinému právnímu řádu než právnímu řádu České republiky, který zcela jistě něco takového neumožňuje. Lze ovšem důvodně předpokládat, že orgány ČAK by takové ujednání bylo odmítnuto a považováno za neplatné. Kromě toho by ovšem v téže chvíli zřejmě bylo nutné posuzovat vztah advokáta ke klientovi podle kodexu CCBE, pokud by šlo o činnost advokáta v rámci EU, neboť jak vyplývá z odstavce 2 Pravidel, v takovémto případě platí pravidla subsidiárně k etickému kodexu CCBE.

K odst. 2

Text odstavce 2 a odkaz na kodex CCBE ale vyvolává určitou nejistotu, co je vlastně úpravou tam uvedenou míněno. **Subsidiarita kodexu CCBE** je stanovena pro případ mezinárodní činnosti advokáta v rámci Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru. Územní působnost je jasná, zřejmé ovšem není, co je míněno pojmem „mezinárodní činnost advokáta“.

Patrné to je při srovnání této úpravy s textem čl. 3 odst. 1 Pravidel, jehož předmětem je úprava právní služby na území jiného státu, v němž k tomu má advokát oprávnění. Tedy máme zde tři územní a věcné faktory. Poskytování právní služby v České republice (čl. 1), mezinárodní činnost advokáta v rámci EU a Evropského hospodářského prostoru (čl. 2) a pak poskytování právní služby na území jiného státu (čl. 3).

Tvůrce Pravidel v čl. 2 z nějakého důvodu používá pro aktivity advokáta jiný pojem než **poskytování právní služby**, což je pojem používaný zákonem o advokacii. Co může být **mezinárodní činností advokáta**, si lze představovat velmi různě. Zcela jistě ale nejde o pojem, který by měl definován legálně obsah, takže zmíněné představy v podstatě nemají žádné limity. Označení **advokát**, jak patrně z Pravidel, může ten, kdo advokátem je, používat i mimo rámec poskytování právní služby, prostě jako obecné označení své profese. Není tedy důvod dávat rovnítko mezi poskytování právních služeb, a to mezinárodně, a mezinárodní činnost advokáta. Na druhé straně se ale nejeví jasné, proč by Pravidla, která jsou jinak etickým kodexem advokáta, měla upravovat jakési blíže nedefinované mezinárodní aktivity advokáta, a navíc je subsidiárně podřazovat kodexu CCBE. Pravidla na rozdíl od zákonů nemají důvodovou zprávu, jejíž pomocí by se dalo rozluštit, co autor předpisu zamýšlel. Potenciální konflikt úpravy čl. 2 a čl. 3, resp. to, co je míněno výrazem „mezinárodní činnost advokáta“, nebyl ještě v rámci České advokátní komory nijak řešen, tedy ani pomocí výkladových pravidel v odborné publikaci nebo jakkoliv na úrovni stanoviska představenstva ČAK, případně na úrovni Kontrolní rady ČAK, nebo dokonce v rámci kárného řízení. Pojem **mezinárodní činnost advokáta** se vzpírá i všem legálním výkladům, které právní teorie a praxe akceptuje a používá. V kontextu s obsahem čl. 3 pak snad lze dospět k přijatelnému výkladu, podle něhož se ve smyslu čl. 3 advokát poskytující právní služby na území jiného státu musí řídit tamními pravidly chování advokáta, pokud existují. Pokud neexistují, pak je třeba aplikovat čl. 2 odst. 2 a subsidiárně použít kodex CCBE. Vzhledem k tomu, že výše podaný výklad pochopitelně nemůže být autoritativní, lze doporučit všem advokátům, kteří by se dostali do situace, kdy je pro ně přesný výklad pojmu „mezinárodní činnost advokáta“ ve vztahu k použitelnosti kodexu CCBE, resp. v souvislosti s poskytováním právních služeb v zahraničí, kritický, aby si stanovisko ČAK vyžádali.

Kodex CCBE byl již zmíněn v úvodu včetně toho, že byl přijat na plenárním zasedání CCBE dne 28. 10. 1988 a později několikrát novelizován. Podle svého čl. 1.4.1 platí pro advokáty, jak jsou definováni ve směrnici Rady 77/249/EHS ze dne 22. 3. 1977 o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů a směrnici Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES ze dne 16. 2. 1998 o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace, a pro advokáty pozorovatelských zemí CCBE. To je působnost osobní (*ratione personae*); působnost věcnou (*ratione materiae*) upravuje čl. 1.5 kodexu CCBE, podle něhož se pravidla tohoto etického kodexu vztahují na přeshraniční činnost advokáta v rámci EU a Evropského hospodářského prostoru, aniž je tím dotčena snaha o postupnou harmonizaci etických pravidel nebo pravidel výkonu profese, která platí pouze uvnitř členského státu. Následně pak toto ustanovení definuje přeshraniční činnost, která podle něj znamená veškeré profesní kontakty s advokáty jiných členských států, než je stát původu advokáta, a profesní činnost advokáta v jiném členském státě než ve státě původu, bez ohledu na to, zdali je advokát fyzicky přítomen na území tohoto členského státu.

Kodex CCBE tedy bude i nadále v této publikaci zmiňován, neboť do určité míry upravuje i aktivity advokátů jinak působících podle zákona o advokacii a Pravidel.

S tím plně koresponduje čl. 2 odst. 2 Pravidel. V této souvislosti pak je třeba připomenout preambuli kodexu CCBE, podle jejíhož čl. 1.1 povinnosti advokáta nezačínají a nekončí důsledným plněním pokynu klienta v mezích zákona. Advokát musí sloužit zájmům spravedlnosti stejně jako zájmům těch, jejichž práva a svobody je pověřen prosazovat a hájit, je jeho povinností nejen vystupovat v zájmu věci klienta, ale také být jeho rádcem.

Zvlášť důležitá s ohledem na aktuální poměry je další věta tohoto ustanovení, podle níž respekt k úloze advokáta je zásadní podmínkou právního státu a demokracie ve společnosti.

Následně pak stejné ustanovení připomíná, že takto pojatá úloha advokáta klade celou řadu zákonných a morálních povinností, o nichž je výslovně zmíněno, že se někdy zdají být ve vzájemném rozporu. Přitom jde o povinnosti vůči klientovi, soudům a jiným orgánům, před kterými advokát vystupuje ve věci klienta nebo jedná jeho jménem, povinnosti vůči advokacii jako takové a každému jejímu členovi zvlášť a veřejnosti, pro kterou je existence svobodné a nezávislé profese vázané dodržováním pravidel stanovených v rámci advokacie zásadním prostředkem ochrany lidských práv vůči státní moci a jiným zájmům společnosti.

Pro advokáty působící mimo ČR, ale i jako inspirace pro výklad Pravidel má význam čl. 1.2 preambule kodexu CCBE, zabývající se povahou národních stavovských předpisů. Podle čl. 1.2.2 preambule konkrétní pravidla každé advokátní komory vycházejí z jejích vlastních tradic. Jsou přizpůsobena organizaci a rozsahu činnosti advokacie v daném členském státě, jeho soudním a správním procesním předpisům a vnitrostátnímu právu. Není možné ani žádoucí, aby Pravidla byla vyjmuta ze svého kontextu, a ani nelze usilovat o všeobecnou platnost Pravidel, která ze své povahy tuto všeobecnou platnost mít nemohou. Konkrétní pravidla každé advokátní komory nicméně vycházejí ze stejných hodnot a ve většině případů vykazují i společný základ.

Vzhledem k tomu, že Pravidla se zabývají možnými situacemi, v nichž může přicházet v úvahu několik legálních řešení, ale jen jedno lze akceptovat jako morální, je dobré v souvislosti s kodexem CCBE připomenout i **Chartu základních principů evropské advokacie**, přijatou dne 24. 11. 2006. V ní je jasně uvedeno, že nenahrazuje kodex CCBE, ale její obsah je aplikovatelný na celou Evropu a míří za horizont členských, přidružených i pozorovatelských států CCBE při řešení konkrétních problémů a nejasností, jak na danou situaci aplikovat konkrétní národní zákon či pravidla. Je vhodné přihlídnout i k základním principům, které zmíněná charta deklaruje. Těmito principy jsou:

- nezávislost advokáta a svobodná volba převzetí zastoupení klienta;
- právo a povinnost advokáta zachovat klientovy záležitosti v tajnosti a respektovat profesní mlčenlivost;
- vyloučení konfliktu zájmů, ať již mezi různými klienty, nebo mezi klientem a advokátem;
- důstojnost a čest advokacie a poctivost a dobrá pověst advokáta;
- loajalita vůči klientovi;
- spravedlivé zacházení s klienty, pokud se jedná o odměnu;
- profesní kvalifikace advokáta;
- respekt vůči ostatním advokátům;
- respektování zásady právního státu a řádného výkonu spravedlnosti;
- samospráva advokacie.

Autoři tohoto komentáře tam, kde budou hledat odpověď na to, jak konkrétní ustanovení Pravidel vykládat, budou také vycházet z toho, že výsledné řešení nesmí být v rozporu s těmito principy. Na druhé straně, jak kodex CCBE uvádí, je nutno respektovat národní úpravy etických kodexů. Což může v praxi vést i ke značným rozdílům v představě o řádném výkonu advokacie. Například čl. 3.3 preambule kodexu CCBE nepřipouští *pactum de quota litis*, kterou, jak bude dále zmíněno, čl. 10 Pravidel připouští. A jak vyplývá

z odborné literatury (Moliterno, Paton, 2017, s. 53 a násl.), podílové odměny, byť v různé regulované míře, jsou přípustné i v jiných státech EU.

Nesporné především je, že na území České republiky platí zákony vydané v rámci ČR a předpisy od nich odvozené, tedy Pravidla. Kodexu CCBE se pak lze zřejmě dovolat a měl by být respektován zejména při zmíněné přeshraniční činnosti advokáta, tedy jinak řečeno, v souvislosti se soudním sporem, který nelze jednoznačně situovat na území ČR, by český advokát měl velmi zvažovat, zda případně uzavře zmíněnou dohodu. Jasnou odpověď dává čl. 2 Pravidel.

Související ustanovení:

čl. 1 – osobní působnost, čl. 3 odst. 1 – kolizní ustanovení, čl. 10 – odměna advokáta

Související předpisy:

směrnice Rady 77/249/EHS o usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb advokátů, – směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/5/ES o usnadnění trvalého výkonu povolání advokáta v jiném členském státě než v tom, ve kterém byla získána kvalifikace, – kodex CCBE

Literatura:

MOLITERNO, J. E., PATON, P. D. *Globální problémy profesní etiky právníků*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 53 a násl.

Čl. 3

Kolizní ustanovení

(1) Pokud advokát poskytuje právní služby na území jiného státu, v němž k tomu má oprávnění, dodržuje pravidla chování advokáta platná v takovém státu.

(2) Soutěží-li advokát na cizích trzích právních služeb, dodržuje soutěžní pravidla pro advokáty platná na území, v němž má jeho jednání zamýšlené soutěžní účinky.

K čl. 3

Na rozdíl od předchozího článku je toto ustanovení zcela srozumitelné. Redukuje osobní působnost upravenou čl. 1 vcelku logickým způsobem ve prospěch pravidel jiného státu, v němž advokát na základě povolení poskytuje právní služby. Řeší tedy potenciální kolizi Pravidel s obdobnou úpravou v zemi, kde advokát oprávněně poskytuje právní služby. Je zjevné, že advokát zapsaný v příslušném seznamu, vedeném ČAK, se nemusí řídit Pravidly, ale pravidly chování advokátů ve státě, v němž poskytuje právní službu, případně soutěžními pravidly, pokud zde soutěží na trhu právních služeb. Přitom je zjevné, že poskytování právní služby a soutěžení na trhu právních služeb mohou být dvě odlišné činnosti. Lze si představit advokáta, který již právní služby na území jiného státu poskytuje, aniž by zde soutěžil, protože ke kontraktu došlo ve zcela jiné zemi, typicky v České republice. Smlouva, uzavřená v ČR bude znít na poskytování právní služby před rozhodčím soudem či jakýmkoliv soudem v zemi, v níž je advokát takové služby oprávněn poskytovat. A něco zcela jiného bude advokát, který v konkrétní zemi nabízí své služby, případně má otevřenou pobočku, a otevřeně tedy soutěží na tamním trhu právních služeb. Pak jistě nemůže soutěžit podle toho, co mu umožňují Pravidla. Zásadní ovšem je, že jde o dva vztahy